

Eng

I disse humletider har det vært mye snakk om å lage eng i hagen. Vi besøker Botanisk hage, Naturhistorisk museum, i Oslo for å lære hvordan proffene gjør det. TEKST OG FOTO MARIANNE UTENGEN

den beste humlematen

TØRKETÅLENDE Der enga er tørrest dominerer engtjæreblom.

Ved siden av den såkalte Osloryggen, i en skråning rett nedenfor fjellhagen, koker det av humler og andre pollinerende insekter. Jeg har fått med meg Kristina Bjureke, botaniker og universitetslektor med ansvar for undervisning og formidling, ned til den relativt unge enga i Botanisk hage. Hun skal fortelle oss hvordan de gikk fram da de skulle lage eng.

Der ingen skulle tru ...

Enga på Tøyen ligger i en tørr skrent som baker i sola. Og ved første øyekast ser det ut til å være bare én blomsterart her, enga er helt sjokkrosa av engtjæreblom.

– Ja, nå er det engtjæreblomen som dominerer. Særlig her overst på bakkekammen, der det er ekstra tørt. Men for én uke siden var det marianøkleblom som dominerte i enga. Og slik går det gjennom sesongen. Når noen arter blomstrer av, tar andre over, sier Kristina.

Og når jeg klarer å se forbi de sjokkrosa blomstene, ser jeg at det vokser et utall forskjellige blomstrende planter, og også gress, i enga. Mange av dem er kjente naturplanter, men også flere ukjente.

– Det er faktisk 60 forskjellige arter her. Målet mitt er 75, sier Kristina, som er ingeniøren bak enga. Det er hun som har høstet frøene, mens gartner Tor Mjåland har oppformert plantene.

For at enga skulle bli mest mulig autentisk og lik en ekte slåttemark, er alle frøene høstet i nærrområder rundt Oslo og i Akershus.

– Egentlig er dette et plagiat av en slåttemark fra Akershus. Men før det kunne bli eng skavet vi av gress-torva på hele området, gravde ned 40 cm og fjernet all jord for å bli kvitt rotgress som løvetann og ugress-klokka, forklarer Kristina.

Slåttemark eller blomstereng

En slåttemark er en eng som er blitt til etter mange år med slått. En slåttemark er med andre ord et rent

PASJONERT Botaniker og universitetslektor Kristina Bjureke har ansvaret for enga og har høstet mesteparten av frøene selv.

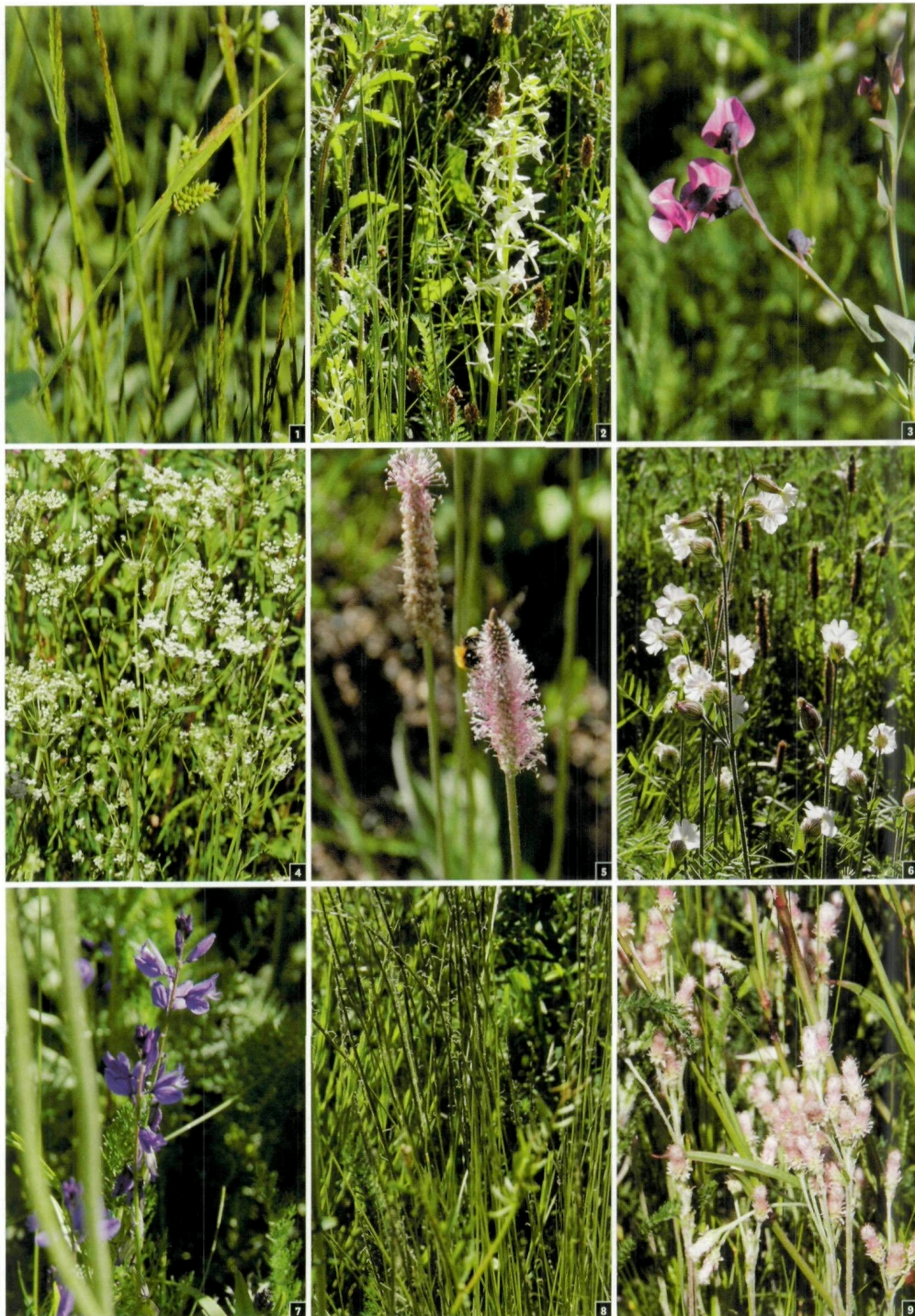
naturprodukt, uten tilsetning av frø. I en slåttemark vokser kun såkalt stedeagne arter og naturtypen ugjødset slåttemark er rødlistet og en truet naturtype.

– Når vi sår til et område for å lage eng i hagen blir det ingen slåttemark, men en blomstereng. Men for en humle har dette ingen betydning. Det har heller ingen betydning om enga har færre arter enn denne, ti er en fin start i hagesammenheng. Det viktigste er at plantene har blomstring som fordeler seg over hele sesongen, og at enga ikke er større enn at du orker å stelle og følge den opp, sier Kristina.

– For insektene er det heller ikke viktig at artene kommer fra nærrområdet. Men for meg som er biolog er det viktig. Jeg anbefaler alltid å bruke stedeagne frø,

1 Rødkløver 2 Flekkgriseøre

SÅRBART Etter et arrangement der teknisk utstyr fikk stå i enga, døde plantene. De små rossettene er nyutplantede engvekster som skal fylle plassen.

– Det viktige når en skal lage eng er at området en velger er magert. Slåttemarkene var ofte næringsfattige restområder der andre planter ikke trivdes. Dette etterlikner vi når vi dyrker eng. For å holde jorda næringsfattig må vi fjerne avklippet etter slått. Får det ligge, brytes det ned og fører næring tilbake til jorda og plantene, forklarer Kristina.

– Skjøtselen av enga framlesket noen planter fremfor andre. Vi ser ofte at typiske engvekster har en lav rosett. Med en slik voksemåte kunne planten raskt gjenoppta veksten etter at Ljåen hadde gjort jobben sin.

Kristina snakker om de ulike artene som om de er gamle kjente. Men alle er, overraskende nok, ikke like velkomne.

– Ryllik har det blitt for mye av og småsyren må ikke få ta over. Den fikk lov til å fro seg og er overalt i år, sier Kristina og napper opp flere planter mens hun snakker.

Den lille, rødtraklede unnselige planten, som for all del ikke må forveksles med engsyre...

framfor å så inn fremmede arter i hagen. Å høste frø i naturen er dessuten enkelt og billig, sier Kristina.

– Se deg ut noen fine groftekantblomster om sommeren og kom tilbake på høsten når frøene er modne. Du skal ikke høste frø dersom det er få planter. Men er det godt med planter der, er det fritt fram, med mindre du er på innmark, da må du høre med grunneier.

Slik ble enga til

Man kan gjerne starte med noen få arter og tilføre flere etter hvert som man høster frø og dyrker fram plantene. Og syns man at enga er for liten, kan man utvide arealet etter hvert.

– Arbeidet med vår eng startet høsten 2012. Da høstet jeg de fleste frøene. Storblåfjør, denne skarpt blå her, fant jeg for eksempel frø av ved Linderudsenteret, forteller Kristina.

– I løpet av vinteren 2013 sådde vi frøene så de skulle få sin nødvendige kuldeperiode. For å få best mulig kontroll på hva som spirte og når de spirte, valgte vi å så i jiffypotter. Men det er fullt mulig å så frøene direkte i enga. Utplanting foregikk hovedsakelig i mai 2013. Vi plantet ut stort sett uten system, men de tørketålede plantene ble plantet øverst i bakken, der jorda blir tørrest. Første slått ble gjort august 2014, forklarer hun.

VILLIG Kristina luker småsyre for å unngå at den blir for dominant. Arten likner engsyre, men er kortere av vekst.

- 1 Bleikstarr
- 2 Grov nattfiol
- 3 Knollerteknapp
- 4 Gjeldkarve
- 5 Dunkjempe
- 6 Hvit jonsokkblom
- 7 Storblåfjør
- 8 Finnskjegg
- 9 Kattefot

ENKEL Pyntekorg eller Cosmos, som betyr vakker på gresk, er en ettårig, lettdyrket, levedyktig sommerblomst. Høst frøene som sitter løst i korgene og så i pottetidlig vår, eller la plantene selvså seg i bedet.

